

Digitalizáció és fenntarthatóság

A digitalizáció, a mesterséges intelligencia, az okos megoldások társadalmi integrációja és annak hatása a fenntarthatóságra

Bevezető

A digitalizáció több ponton kapcsolódik a fenntartható fejlődés fogalmához. Az ENSZ által 2015-ben elfogadott *Agenda 2030*¹ dokumentumban, amely a fenntartható fejlődés világszintű keretrendszerét fogalmazta meg célok formájában, több helyen is megjelenik a digitalizáció, az internetes infrastruktúra és az ezekhez köthető humán ismeretek és készségek fontossága.

Az Európai Unió a 2019-ben elfogadott *Európai Zöld Megállapásban (European Green Deal)*² fogalmazta meg azokat a célokat és intézkedésjavaslatokat, amelyek egy fenntarthatóbb európai társadalom és gazdaság létrejöttét szolgálják. A *Megállapodás* a bevezetőjében leírtak szerint részét képezi az *Agenda 2030-ban* megfogalmazott célok megvalósítását célzó törekvéseknek.

Ennek az alapvető fontosságú dokumentumnak is egyik lényegi eleme a digitalizáció előmozdítása. Ahogy a *Green Deal* 2.1. pontja fogalmaz: „Az EU-nak elő kell mozdítania a szükséges digitális transzformációt, és be kell ruházni annak eszközeibe, mivel ezek a változások nélkülözhetetlen katalizátorai.”³

Az *Európai Zöld Megállapodás* szerint a digitális technológiák számos ágazatban kulcsfontosságú katalizátorként járulnak hozzá a *Megállapodás* fenntarthatósági céljainak eléréséhez. Olyan digitális technológiák, mint a mesterséges intelligencia, az 5G, a felhőalapú számítástechnika vagy a dolgok internete felgyorsíthatják és maximalizálhatják az éghajlat- és környezetvédelmi szakpolitikák hatását, valamint új lehetőségeket kínálnak a levegő- és a

¹ Forrás:

<https://ensz.kormany.hu/download/7/06/22000/Vil%C3%A1gunk%20%C3%A1talak%C3%ADt%C3%A1sa%20Fenntarthat%C3%B3%20Fejl%C5%91d%C3%A9si%20Keretrendszer%202030.pdf>

² Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1596443911913&uri=CELEX:52019DC0640#document2>

³ Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1596443911913&uri=CELEX:52019DC0640#document2>: Bevezető

vízszennyezés távellenőrzésére, illetve az energia és a természeti erőforrások felhasználásának nyomon követésére és optimalizálására is.⁴ Emellett a digitalizáció előmozdításának olyan konkrét potenciális előnyeit is kiemeli a dokumentum, mint az EU-ban értékesített termékek jellemzőire vonatkozó információk elérhetőségének potenciális javítását a digitalizáció révén, egy tervezett elektronikus termékútleveél segítségével.

Az Európai Bizottság 2020-ban elfogadta a digitális stratégiáját⁵, melynek három alappillére közül az egyik a „Nyílt, demokratikus és fenntartható társadalom”. Ezen belül a következő célokat fogalmazták meg⁶:

- A technológia kiaknázása a 2050-re kitűzött uniós klímasemlegességi cél elérése érdekében.
- A digitális ágazat szén-dioxid-kibocsátásának csökkentése.
- Hatékonyabb ellenőrzés saját adataink felett, a személyes adatok fokozott védelme.
- Európai egészségügyi adattér kialakítása a célzott kutatás, diagnosztika és kezelés előmozdítására.
- Küzdelem az online dezinformáció ellen, a sokszínű és megbízható médiatartalom előmozdítása.

Az eddig elmondottakat is figyelembe véve az egyének szintjén egyebek között a következő témakörökben érhető tetten a digitalizáció és a fenntartható fejlődés kapcsolata:

- Az emberek digitális eszközhasználata és kompetenciája hozzájárul ahhoz, hogy korábban több és nagyobb energiabefektetést (pl. utazást, nagy hivatalok és ügyfélfogadó helyek fenntartását, időráfordítást) igénylő ügyek, ügyletek, tranzakciók könnyebben, gyorsabban, kevesebb energiárfordítással intéződjenek el.
- A digitalizáció eszközei, az online nyomtatványok, a megfelelő adatbázisok kiépítése és a felesleges, egymással párhuzamosan működtetett hivatali rendszerek összekapcsolása, valamint az erre épített állampolgári tudás együttesen csökkentik az adminisztráció költségeit.
- Az okoseszközök tudatos és tervezett használata támogatja a gazdaság különböző szektoraiban és az élet különböző területein a hatékonyabb eszközhasználatot a pontosabb

⁴ Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1596443911913&uri=CELEX:52019DC0640#document2>: 2.1.3. fejezet

⁵ Forrás: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf

⁶ Forrás: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/shaping-europe-digital-future_hu

mérési, vezérlési eszközök használata és koordinációja, a mesterséges intelligencia, a Big data, a felhőalapú megoldások, az Internet of Things (IoT) és a machine-to-machine (m2m) technológiák alkalmazása segítségével.

- Az életünk minden területén tömegesen alkalmazott digitális és telekommunikációs eszközöknek a gyártása, kereskedelme és használata egyre gyakrabban felveti a fenntarthatóság szempontját. Különösen lényegi kérdés, hogy a körforgásos gazdaság kialakításában és működésében mekkora szerepe van a digitális eszközök újra használható, újrahasznosítható módon történő előállításának.

- A koronavírus-járvány élesen rámutatott a digitális infrastruktúra és a digitális kompetenciák központi szerepére az online oktatásban, a home office munkavégzésben, vagy a szolgáltatások online igénybevételeiben.

Az EU fenntarthatósággal, és ezen belül a digitalizációval kapcsolatos célkitűzéseinek megvalósítása terén jelentős eltérések mutatkoznak a tagállamok között. Az Európai Bizottság digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő mutatójának (DESI) 2021-es, Magyarországról szóló országjelentése⁷ szerint hazánk a digitalizáció terén korábbi pozícióján némileg rontva, jelenleg a 23. helyen áll az uniós rangsorban. A korábbi évekhez hasonlóan ezúttal is csak az internethozzáférés területén áll Magyarország az uniós átlag felett. Abban viszont, főleg a szélessávú, legalább 100 Mbps sávszélesség esetében, jóval az EU-átlag felett. Az internethasználat „humán oldalát” tekintve már nem ilyen kedvező a helyzet. Legalább alapvető digitális készséggel a 16-74 évesek 49 százaléka rendelkezik, ami 7 százalékkal alacsonyabb az uniós átlagnál. Hasonló az elmaradásunk az alapvetőnél magasabb szintű digitális készségek (Magyarország 25, EU átlag 31 százalék), illetve a legalább alapvető szoftveres készségek terén (Magyarország 51, EU átlag 58 százalék).

Szintén kedvezőtlen az ország helyzete a vállalkozások internethasználata terén, a közösségi médiahasználat és a felhőalapú szolgáltatások terén éppúgy, mint az internetes kereskedés területén.

	Magyarország		EU
	DESI (2019)	DESI (2021)	DESI (2021)
Legalább alapvető digitális készségek	50%	49%	56%
Magánszemélyek arányában	2017	2019	2019
Alapvetőnél magasabb szintű digitális készségek	26%	25%	31%
Magánszemélyek arányában	2017	2019	2019
Legalább alapvető szoftveres készségek	52%	51%	58%

⁷ Forrás: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/80589>

	Magyarország		EU
	DESI (2019)	DESI (2021)	DESI (2021)
Magánszemélyek arányában	2017	2019	2019
Vezetékes széles sáv igénybevétele összesen	77%	81%	77%
Háztartások arányában	2018	2020	2020
E-kormányzati szolgáltatások felhasználói	67%	70%	64%
Internetfelhasználók arányában	2018	2020	2020
A legalább 100 Mbps sebességű széles sáv igénybevétele	40%	56%	34%
Háztartások arányában	2018	2020	2020
Közösségi média	15%	12%	23%
Vállalkozások arányában	2017	2019	2019
Felhőalapú szolgáltatások	11%	17%	26%
Vállalkozások arányában	2018	2020	2020
Mesterséges intelligencia	N. A.	17%	25%
Vállalkozások arányában	2018	2020	2020
Online kereskedő kkv-k	12%	13%	17%
Kkv-k arányában	2018	2020	2020
E-kereskedelemből származó forgalom	9%	9%	12%
Kkv-k forgalmának arányában	2018	2020	2020

1. táblázat Internetes szolgáltatások használata Magyarországon (DESI 2021)⁸

A digitális ismereteket, mint a fenntartható fejlődésnek az emberi erőforrásokkal kapcsolatos mutatóját, a KSH fenntarthatósággal kapcsolatos jelentése is a fenntarthatóság fontos indikátorainak tekinti.⁹ A jelentés rámutat a DESI által is ismertetett hátrányra: jelentős Magyarország lemaradása az átlag feletti digitális ismeret-szinttel rendelkezők arányában az Európai Unió átlagához képest.

A KSH Digitális Gazdaságról szóló beszámolója felemás képet fest a digitalizáció helyzetéről Magyarországon.¹⁰ Egyfelől hazánk az uniós tagországok élvonalban található az informatikai szakemberek foglalkoztatása terén, hiszen míg 2019-ben az unió vállalkozásainak átlagosan egyötöde alkalmazott informatikai szakembert, addig Magyarországon ez az arány a vállalkozások harmadára tehető. Másfelől az alkalmazottak az EU-s átlag alatti arányban használnak számítógépet, és a honlappal rendelkező vállalkozások aránya nálunk volt az egyik legalacsonyabb az Unión belül.

A továbbiakban a Bevezetőben felvetett összefüggésekhez kapcsolódva ismertetjük a digitalizációval, a mesterséges intelligenciával és az okos megoldások használatával kapcsolatos kutatásunk eredményeit.

⁸ Forrás: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/80589>

⁹ Központi Statisztikai Hivatal (2019): A fenntartható fejlődés indikátorai Magyarországon, 2018. KSH: Budapest.

¹⁰ Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/ikt/2020/02/index.html>

Digitalizációs eszközök használata, elavulása

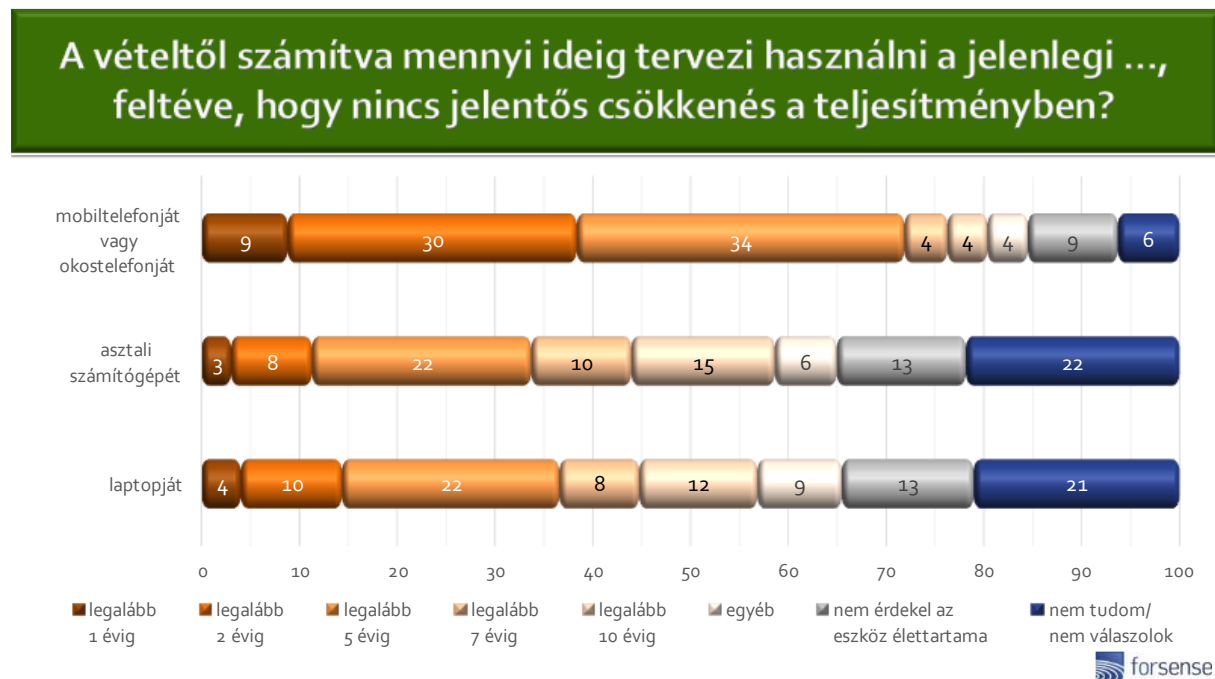
A Forsense 2021 decemberi felmérésének adatai szerint az emberek átlagosan x eszközt használnak internetezéshez. A felnőtt magyar lakosság mintegy háromnegyede internetezik okostelefonon, 50 százalék felett van a laptopon világhálóra csatlakozók aránya, személyi számítógépet pedig valamivel kevesebb, mint felük használ internetezéshez.

Az internetezésre használt eszközök típusát több fontos szocio-demográfiai változó is befolyásolja, így az internetes eszközhasználatnak sajátos mintázata rajzolódik ki. A telefon minden csoportban fontos eszköznek számít, de jellemzőbb az 50 évesnél fiatalabbakra. A laptop inkább a fővárosban élők, a felsőfokú végzettségűek és a jobb anyagi helyzetűek kedvelt eszköze, míg az átlagnál kevesebben használják az alacsonyan kvalifikáltak, a falun élők és a rossz anyagi helyzetűek. A személyi számítógépen internetezők aránya az 50 év feletti aktívak, a férfiak és kis mértékben a felsőfokú végzettségűek között átlag feletti, míg a nők, a rosszabb anyagi helyzetűek, de mindenképp a 35 év alattiak körében átlag alatti. A tablet elterjedtsége a legtöbb szocio-demográfiai csoportban hasonló, egy kivétellel: a jó anyagi helyzetűek között jelentős az ezen eszközön internetezők aránya.

		telefonon	laptopon	személyi számítógépen	tableten	egyéb mobil eszközön	egyéb asztali eszközön
	összes megkérdezett	74	55	42	18	6	5
nem	férfi	74	53	50	17	7	6
	nő	75	56	35	18	4	3
életkor	18-34 éves	84	57	25	19	10	9
	35-49 éves	83	53	45	18	6	4
	50-64 éves	74	55	51	22	6	5
	65 éves és felette	52	54	47	11	1	1
lakóhely	Budapest	73	69	42	18	4	4
	város	72	54	42	18	7	5
	falu	80	47	42	16	6	5
iskolai végzettség	nincs érettségi	73	35	38	18	4	6
	érettségi	75	51	40	14	5	4
	felsőfokú	75	68	46	20	7	3
milyen a családja anyagi helyzete?	az átlagnál rosszabb	74	46	35	13	3	5
	átlagos	73	55	44	15	6	3
	az átlagnál jobb	81	68	42	31	7	5

2. táblázat Milyen eszközökön használta az internetet az elmúlt 3 hónapban? (válaszok százalékban)

A fenntarthatóság egyik fontos szempontja a használati tárgyak, s ezen belül különösen az elektronikai termékek élettartama. Ez függ mind a termék minőségétől, tartósságától, mind a felhasználók terveitől. Az asztali számítógépet és a laptopot jellemzően hosszabb ideig tervezik használni a válaszadók, mint az okostelefont. Ebben szerepet játszhat utóbbi relatíve alacsonyabb beszerzési ára¹¹, valamint az is, hogy az asztali számítógép, de valamelyest a laptop is felújítható, így élettartama megnövelhető. Ezt támasztja alá, hogy a kérdezettek mintegy 40 százaléka nem is tudott e két eszköz kapcsán a kérdésre válaszolni, vagy nem érdeklő az eszközök élettartama. Az okostelefonok kapcsán egyértelműbb a helyzet, ebben az esetben a kérdezettek 40 százaléka a két rövidebb opciót adta meg (vagyis lényegében kevesebb mint 5 év alatt telefont cserélne), ezzel szemben a laptop és a PC esetében a rövid ideig használók aránya alig haladta meg a 10 százalékot.

1. ábra A vételtől számítva mennyi ideig tervezi használni a jelenlegi mobiltelefonját, asztali számítógépet, laptopját, feltéve, hogy nincs jelentős csökkenés a teljesítményben? (válaszok százalékban)

A legutóbb cserélt digitális eszköz esetében annak megrongálódása volt a leggyakrabban említett fő indok, három lehetséges említés alapján viszont a teljesítménycsökkenést jelölték meg legtöbbször. Jelentős problémát jelent a gyors technológiai változás, hiszen minden

¹¹ Új okostelefonok jóval kedvezőbb áron is beszerezhetők, mint laptopok vagy asztali számítógépek. Ugyanakkor természetesen kaphatók kifejezetten drága okostelefonok is.

második válaszadó említette, hogy a cseréhez az is hozzájárult, hogy az eszközön már nem működtek az alkalmazások vagy szoftverek.

	legfőbb ok	három említés
a régi eszköz teljesítménye jelentősen lecsökkent	26	56
bizonyos alkalmazások vagy szoftverek már nem működtek a régi eszközön	12	47
megrongálódott a régi eszköz	31	42
új jellemzőkkel vagy szolgáltatásokkal rendelkező eszközt akart	6	26
új eszközt kapott a szolgáltatójával kötött szerződés részeként	6	16
szereti, ha a piac legkorszerűbb eszközeivel rendelkezik	2	11
már nem tetszett a régi eszközének kinézete	1	9
egyéb	4	20
nem cserélt ki digitális eszközt	7	7
nincsen semmilyen digitális eszköze	1	1
nem tudja, nem válaszol	5	5

3. táblázat Gondoljon az utolsó digitális eszközre, amelyet kicserélt. Mik voltak az okai az új eszköz vásárlásának? (válaszok százalékban)

A válaszadók lényegében egyöntetűen egyetértettek abban, hogy a gyártókat kötelezni kellene arra, hogy könnyebbé tegyék az eszközök javítását vagy azok egyes részeinek kicserélését. A válaszadók nagy többsége abban is egyetértett, hogy ettől még nem lenne szabad emelkednie a termékek árának. Ennek megítélése már mutat eltéréseket, a jobb anyagi helyzetűek és a fiatalabbak inkább elfogadnák, hogy ilyen esetben magasabb legyen az eszközök ára, de a többség még ezekben a csoportokban is feltételként szabná, hogy a változás nem járhat áremelkedéssel.

		igen, akkor is, ha az eszközök többé kerülnek	igen, feltéve, hogy az eszközök nem kerülnek többé	nem	nem használ digitális eszközöket	nem tudja/nem válaszol
	összes megkérdezett	18	72	4	1	5
nem	férfi	22	69	5	1	3
	nő	15	75	3	1	6
életkor	18-34 éves	27	61	8	0	4
	35-49 éves	20	68	3	1	7
	50-64 éves	16	78	2	0	4
	65 éves és felette	9	84	2	2	4

		igen, akkor is, ha az eszközök többé kerülnek				
		igen, feltéve, hogy az eszközök nem kerülnek többé			nem	
		nem használ digitális eszközöket				nem tudja/nem válaszol
összes megkérdezett		18	72	4	1	5
lakóhely	Budapest	17	74	4	0	5
	város	19	72	4	0	5
	falu	18	71	4	2	5
iskolai végzettség	nincs érettségi	22	61	5	2	10
	érettségi	17	75	5	1	2
	felsőfokú	18	77	2	0	4
milyen a családja anyagi helyzete?	az átlagnál rosszabb	14	78	3	0	4
	átlagos	17	74	4	0	4
	az átlagnál jobb	27	63	3	2	4

4. táblázat Egyetért-e azzal, hogy kötelezni kellene a gyártókat, hogy könnyebbé tegyék a digitális eszközök javítását vagy az egyes részek kicserélését? (válaszok százalékban)

Legtöbben, a kérdezettek közel fele akkor lenne hajlandó leadni újrahasznosításra régi digitális eszközeit, ha azokért ellentételezést kapna, ugyanakkor a négy megadott feltétel közül háromnak is viszonylag magas a támogatottsága. Így a kérdezettek harmada fontosnak tartotta, hogy a közelében legyen leadási pont, illetve közel ugyanennyien jelölték meg, hogy szeretnének biztosak lenni abban, hogy a leadás nem jelent potenciális adatvédelmi kockázatot.

A három leggyakrabban említett feltétel közötti választást a kérdezettek szocio-demográfiai háttere is befolyásolta. Az anyagi ellentételezést nagyobb arányban választották fiatalok és a férfiak, továbbá a rosszabb anyagi körülmények között élők, a leadási pont közelsége az idősebbek, a városban élők, a felsőfokú végzettségűek és a jobb anyagi helyzetűek számára fontosabb, míg az adatvédelmi biztonságot a nők és a diplomások jelölték meg jelentősebb arányban. A negyedik, kevesebb kérdezett által választott, az újrahasznosítás módjára utaló, vagyis a környezetvédelmi szempontból fontos opciót pedig nagyobb arányban választották a fiatalok, a Budapesten élők, jobb anyagi helyzetűek és diplomások.

		Ha ellentételezést kapna, például pénzt vagy utalványokat	Ha lenne egy közeli újrahasznosító, leadási pont	Ha biztos lenne benne, hogy nem jelent semmilyen potenciális adatvédelmi kockázatot	Ha tudná, hogyan fogják újrahasznosítani az eszközeit	Egyéb körülmények között	nincs ilyen szempont
	összes megkérdezett	44	39	35	17	2	10
nem	férfi	49	39	26	16	1	10
	nő	40	39	43	18	2	9
életkor	18-34 éves	52	36	33	24	2	13
	35-49 éves	45	36	31	20	3	11
	50-64 éves	38	42	39	13	0	7
	65 éves és felette	41	44	39	8	2	6
lakóhely	Budapest	47	43	33	22	2	7
	város	47	43	36	15	1	8
	falu	38	31	35	18	2	14
iskolai végzettség	nincs érettségi	47	22	21	14	4	18
	érettségi	46	41	35	15	0	7
	felsőfokú	42	47	43	20	1	6
milyen a családja anyagi helyzete?	az átlagnál rosszabb	48	32	39	13	2	10
	átlagos	43	42	35	17	1	9
	az átlagnál jobb	42	45	33	21	3	9

5. táblázat Melyik, vagy melyek azok a feltételek, amelyek esetén hajlandó lenne újrahasznosításra leadni a régi digitális eszközeit? (válaszok százalékban)

Digitális tudás

A bevezetőben bemutattuk, mennyire fontos a digitalizáció terjedése szempontjából, hogy felhasználói oldalon megfelelő kompetenciák álljanak rendelkezésre. Noha EU-s összehasonlításban nem áll a legjobban e téren hazánk, de a szubjektív megítélés kedvező: a felmérésünkben résztvevők alapvetően kielégítőnek tartják digitális tudásukat. Öt területen osztályozhatták, mennyire jártasok a digitális technológiák használatában, s leginkább a munkájuk elvégzésében, illetve a mindennapokban tartják azt kielégítőnek. Igaz, hogy a kérdezettek többsége minden esetben az inkább egyetértek és nem a teljes mértékben egyetértek opciót választotta, azonban az egyet nem értő értékelések aránya csak 10-20

százalék között mozgott. Csupán a jövőbeni munka esetében kedvezőtlenebb a kép, bár még ebben az esetben is a kérdezettek több mint kétharmada véli úgy, hogy megfelelő jártassággal rendelkezik.

	nem vonatkozik rám	egyáltalán nem értek egyet	inkább nem értek egyet	inkább egyetértek	teljes mértékben egyetértek	nem tudja/nem válaszol
a munkám elvégzésében	18	3	7	42	27	3
a mindennapokban	2	4	17	50	24	4
egy jövőbeni munkám elvégzésében	20	3	12	39	19	7
az online közszolgáltatások használatában	6	5	14	48	23	4
a digitális és online tanulás előnyeinek élvezésében	21	5	14	35	21	4

6. táblázat Milyen mértékben ért egyet vagy nem ért egyet az alábbi kijelentésekkel? Elég jártasnak érzem magam a digitális technológiák használatában... (válaszok százalékban)

A kedvező kép ellenére a válaszadók 71 százaléka mondta, hogy szükségesnek érzi digitális készsége fejlesztését. Meglepő módon a válaszokat alig befolyásolták a meglévő digitális készségek. Vagyis akik kiválóan értékelték digitális készségeiket, azoknak is – területtől függően – 66-77 százaléka szeretné fejleszteni tudását, míg akik inkább elégedetlenek tudásukkal, 72-81 százalékuuk válaszolt igennel. Kivételt képeznek, akiknek eleve gyenge a tudásuk, ebben az esetben csak kevesebben igényelnék tudásuk fejlesztését (ami feltehetőleg abból adódik, hogy nem is érzik szükségesnek, hogy kompetensek legyenek e területeken).

	egyáltalán nem értek egyet	inkább nem értek egyet	inkább egyetértek	teljes mértékben egyetértek
Elég jártasnak érzem magam a digitális technológiák használatában...				
a munkám elvégzésében	50	72	76	70
a mindennapokban	62	75	79	66
egy jövőbeni munkám elvégzésében	51	76	75	72
az online közszolgáltatások használatában	38	81	75	75
a digitális és online tanulás előnyeinek élvezésében	61	80	78	77

7. táblázat Szükségét érzi-e annak, hogy fejlessze a digitális készségeit? (igen válaszok százalékban, aszerint, hogy mennyire jártas a különböző digitális technológiák használatában)

Digitális tudás és koronavírus-járvány

A koronavírus-járvány következtében – mindenekelőtt az online munkavégzés, az online oktatás és az internetes vásárlás előtérbe kerülése miatt – felértékelődött a digitális tudás szerepe. A válaszadók hatból átlagosan 2,3 olyan, digitális jártasságot igénylő területet jelöltek meg, amely érintette őket a járvány idején. Ennél is többet neveztek meg a nagyobb településeken élők, a jobb anyagi helyzetűek, a magasabb iskolai végzettségűek és a fiatalok. A járvány során a válaszadók közel kétharmada találkozott ismerőseivel online, ezt az opciót jelölték meg legtöbbször. Több mint 40 százalék rendelt online házhoz ételt, illetve szerzett személyesen vagy a vele egy háztartásban élő hozzátartozója révén tapasztalatot az online oktatásról, és minden harmadik-negyedik válaszadó számolt be arról, hogy dolgozott home office-ban, esetleg online megbeszélésen, rendezvényen vett részt. Minden terület esetén lényegesen felülreprezentáltak voltak a 35 év alattiak, a fővárosiak, a diplomások és a jó anyagi helyzetűek, e négy csoportnál minden esetben 40 százalék feletti említést mértünk.

		online találkozott családtagjaival, barátaival, ismerőseivel?	online rendelt házhoz élelmiszert	Ön, vagy valaki az Önnel egy háztartásban élők közül online oktatásra állt át	online munkamegbeszélésen vett részt	otthonról végzett interneten keresztül olyan munkát, amit korábban a munkahelyén végzett	online konferencián, rendezvényen vett részt	<i>említések átlagos száma</i>
	összes megkérdezett	59	42	42	33	29	28	2,3
nem	férfi	52	43	39	30	26	24	2,2
	nő	64	40	44	35	32	32	2,5
életkor	18-34 éves	61	56	52	51	46	41	3,1
	35-49 éves	43	45	49	38	31	28	2,3
	50-64 éves	62	34	43	24	22	22	2,1
	65 éves és felette	74	30	20	16	16	20	1,7
lakóhely	Budapest	68	51	46	45	48	42	3,0
	város	59	41	39	34	28	28	2,3
	falu	53	38	44	24	20	21	2,0
iskolai végzettség	nincs érettségi	51	34	32	15	10	6	1,5
	érettségi	56	38	35	22	17	21	1,9
	felsőfokú	67	50	54	54	52	47	3,2

		online találkozott családtagjaival, barátaival, ismerőseivel?	online rendelt házhoz élelmiszert	Ön, vagy valaki az Önnel egy háztartásban élők közül online oktatásra állt át	online munkamebeszélésen vett részt	otthonról végzett interneten keresztül olyan munkát, amit korábban a munkahelyén végzett	online konferencián, rendezvényen vett részt	említések átlagos száma
	összes megkérdezett	59	42	42	33	29	28	2,3
milyen a családja anyagi helyzete?	az átlagnál rosszabb	55	35	31	22	19	20	1,8
	átlagos	61	42	42	31	27	26	2,3
	az átlagnál jobb	65	50	59	57	49	45	3,2

8. táblázat A koronavírus-járvány idején megtörtént-e Önnel, hogy...? (válaszok százalékban)

A kérdezettek negyede találkozott öt lehetséges nehézség közül legalább egy olyannal, amely nehezítette számára az internetes kapcsolattartást a járvány során. A legtöbben – a kérdezettek 11 százaléka – az otthoni internetes kapcsolat rossz minőségét említették.

Az egyes említések mintázatát az általános digitális tudás is meghatározza. A másokhoz képest kevesebbet internetező idősök a rossz minőségű internetkapcsolat mellett az átlagosnál nagyobb arányban említették saját informatikai hiányosságait is, míg a fiatalok és az érettségivel nem rendelkezők az otthoni számítógép rossz minőségére panaszkodtak az átlagoshoz képest valamelyest nagyobb arányban.

		<i>legalább egyet említ</i>	otthoni internetes kapcsolat rossz minősége	otthoni számítógép rossz minősége	saját informatikai ismeretek hiánya	otthoni informatikai eszköz hiánya	otthoni internetes kapcsolat hiánya
	összes megkérdezett	24	11	9	6	5	2
nem	férfi	23	10	9	4	5	1
	nő	24	12	9	8	5	2
életkor	18-34 éves	28	12	12	4	6	2
	35-49 éves	23	10	7	3	9	3
	50-64 éves	22	8	9	8	2	1

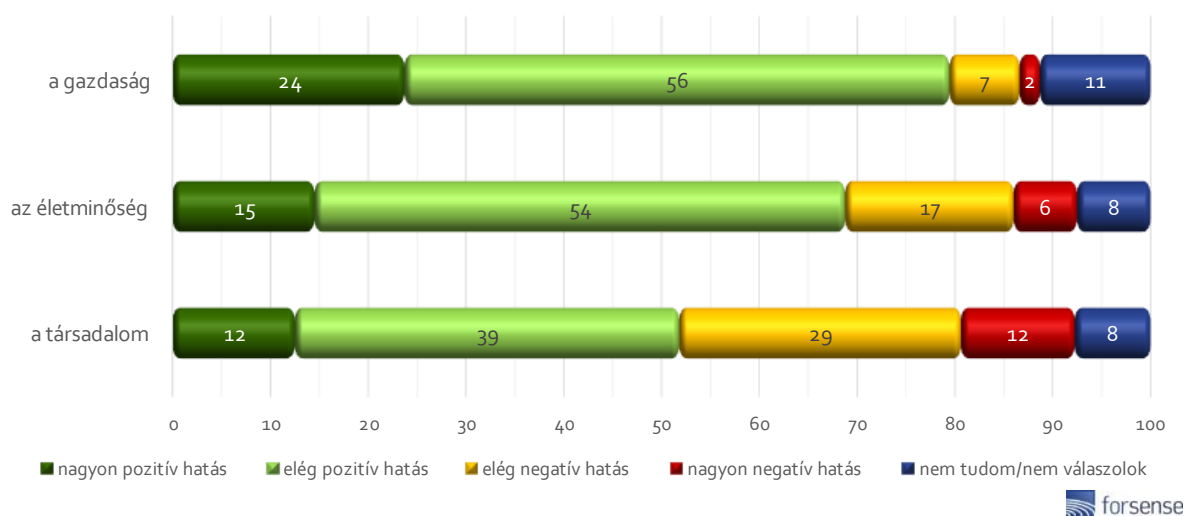
		<i>legalább egyet említ</i>	otthoni internetes kapcsolat rossz minősége	otthoni számítógép rossz minősége	saját informatikai ismeretek hiánya	otthoni informatikai eszköz hiánya	otthoni internetes kapcsolat hiánya
	összes megkérdezett	24	11	9	6	5	2
	65 éves és felette	21	14	6	10	2	0
lakóhely	Budapest	26	10	8	12	6	1
	város	23	12	8	5	4	1
	falu	24	10	10	4	7	2
iskolai végzettség	nincs érettségi	27	9	11	5	8	3
	érettségi	23	11	8	6	5	1
	felsőfokú	23	12	7	7	4	2
milyen a családja anyagi helyzete?	az átlagnál rosszabb	26	11	9	7	8	2
	átlagos	24	11	10	6	5	1
	az átlagnál jobb	19	9	3	6	2	3

9. táblázat Okozott-e gondot Önnek a járvány idején a másokkal történő kapcsolattartásban a következők közül valamelyik? (válaszok százalékban)

A digitalizáció társadalmi és gazdasági hatása

Három terület közül legtöbben úgy vélik, hogy a gazdaságra van kedvező hatással a digitalizáció. A kérdezettek több mint fele úgy gondolja, hogy a gazdaságra elég pozitív, további negyede szerint pedig nagyon pozitív hatása van a digitalizációnak. Kevesebben, de a kérdezettek jóval több mint fele gondolja, hogy a digitalizációnak pozitív hatása van az életminőségre, igaz, ebben az esetben már a negatív hatást megjelelők aránya is jelentős, összességében meghaladja a 20 százalékot. A leginkább differenciált véleményekkel a digitalizáció társadalomra gyakorolt hatása esetében látjuk, a legtöbb válaszadó szerint ez elég pozitív (39 százalék), de összességében a pozitív vélemények aránya (51 százalék) csak kis mértékben haladta meg a negatívokat (41 százalék).

Ön szerint jelenleg milyen hatással vannak a legújabb digitális technológiák a következőre: ...?

2. ábra Ön szerint jelenleg milyen hatással vannak a legújabb digitális technológiák a következőkre? (válaszok százalékban)

A digitalizáció gazdaságra gyakorolt hatását minden szocio-demográfiai csoportban alapvetően pozitívan ítélik meg, ugyanakkor a fiatalok egy jelentősebb része inkább negatívnak látja. Ezzel szemben a felsőfokú végzettségűek és főként az önmagukat jó anyagi helyzetűnek jellemzők az átlagnál jóval magasabb arányban gondolják úgy, hogy a digitalizáció inkább vagy nagyon pozitív hatással van a gazdaságra.

		nagyon pozitív	elég pozitív	elég negatív	nagyon negatív	nem tudja / nem válaszol
	összes megkérdezett	24	56	7	2	11
nem	férfi	25	55	6	2	11
	nő	22	56	8	2	12
életkor	18-34 éves	25	49	14	1	11
	35-49 éves	23	53	6	4	14
	50-64 éves	20	65	4	1	9
	65 éves és felette	28	57	5	1	9
lakóhely	Budapest	23	55	7	3	13
	város	25	56	7	2	10
	falu	22	56	8	1	13
iskolai végzettség	nincs érettségi	21	45	8	5	21
	érettségi	23	59	6	1	11
	felsőfokú	25	61	6	2	6
milyen a családja	az átlagnál rosszabb	21	51	9	5	15

		nagyon pozitív	elég pozitív	elég negatív	nagyon negatív	nem tudja / nem válaszol
	összes megkérdezett	24	56	7	2	11
anyagi helyzete?	átlagos	22	60	6	1	11
	az átlagnál jobb	36	53	6	1	4

10. táblázat Ön szerint jelenleg milyen hatással vannak a legújabb digitális technológiák a gazdaságra? (válaszok százalékban)

Az életminőségre gyakorolt hatás esetében az adatok hasonló mintázatot követnek, mint a gazdaság esetében, vagyis a fiatalok – beleértve a 35-49 éves korosztályt is – esetében másokhoz képest jelentősebb a negatív hatást tulajdonítók aránya, de ugyanaz elmondható az érettséggel nem rendelkezőkről és a rossz anyagi helyzetűekről, akik valószínűleg saját életminőségük kapcsán kevésbé élvezhetik a digitalizáció előnyeit. A nagyon pozitív hatást érzők aránya az átlagosnál jobb anyagi helyzetűek körében a legmagasabb (minden bizonnyal e csoport tagjai élvezhetik leginkább a digitalizáció életminőségre gyakorolt hatását), de átlag feletti a pozitív véleményt megfogalmazók aránya a legalább érettségizett, és főként a diplomások, továbbá az 50 évesnél idősebbek között is.

		nagyon pozitív	elég pozitív	elég negatív	nagyon negatív	nem tudja / nem válaszol
	összes megkérdezett	15	54	17	6	8
nem	férfi	13	58	14	7	8
	nő	16	51	20	6	7
életkor	18-34 éves	12	51	20	8	9
	35-49 éves	17	46	19	8	11
	50-64 éves	13	62	16	5	4
	65 éves és felette	16	61	13	5	5
lakóhely	Budapest	15	54	16	6	9
	város	15	54	14	8	8
	falu	13	54	23	3	6
iskolai végzettség	nincs érettségi	11	42	22	9	15
	érettségi	13	58	16	6	7
	felsőfokú	17	59	15	5	4
milyen a családja anyagi helyzete?	az átlagnál rosszabb	9	48	22	11	10
	átlagos	16	57	15	6	6
	az átlagnál jobb	21	58	13	3	4

11. táblázat Ön szerint jelenleg milyen hatással vannak a legújabb digitális technológiák az életminőségre? (válaszok százalékban)

A legjelentősebb véleménykülönbségek a digitalizáció társadalomra gyakorolt hatása tekintetében voltak. A legalább átlagos jövedelműek, illetve legalább érettségizettek értékelései kedvezőbbek, mint az alacsony jövedelmű, illetve érettségivel nem rendelkező válaszadóké. A legnagyobb különbséget viszont az életkor okozza: a legfiatalabbak a leginkább kritikusak, a 35 év alattiak körében lényegesen nagyobb azok aránya, akik szerint a digitalizáció negatív hatással van a társadalomra (54 százalék), mint akik úgy vélik, a hatás pozitív (36 százalék). 50 év felett már azok kerülnek többségbe, akik szerint a hatás pozitív, a 65 év felettiekénél már több mint kétszer annyian tulajdonítanak pozitív hatást (66 százalék), mint negatívát (27 százalék).

		nagyon pozitív	elég pozitív	elég negatív	nagyon negatív	nem tudja / nem válaszol
	összes megkérdezett	12	39	29	12	8
nem	férfi	10	42	30	11	7
	nő	15	37	28	12	8
életkor	18-34 éves	7	29	39	16	9
	35-49 éves	13	31	31	15	9
	50-64 éves	13	52	23	7	6
	65 éves és felette	17	49	20	7	6
lakóhely	Budapest	8	43	24	16	8
	város	15	39	27	11	7
	falu	10	38	34	10	8
iskolai végzettség	nincs érettségi	13	35	25	10	17
	érettségi	13	41	30	10	5
	felsőfokú	11	42	28	14	5
milyen a családja anyagi helyzete?	az átlagnál rosszabb	7	33	30	18	11
	átlagos	15	42	28	9	6
	az átlagnál jobb	14	43	27	13	3

12. táblázat Ön szerint jelenleg milyen hatással vannak a legújabb digitális technológiák a társadalomra? (válaszok százalékban)

Okoseszközök

A kérdezettek legnagyobb része, 44 százaléka nem tartja magát túl tájékozottnak az okoseszközök használatában, de jelentős a jól tájékozottak aránya is. Magasabb a tájékozottak aránya a férfiak, a budapestiek, a diplomások és a jó anyagi helyzetűek között, de a legélesebb határvonalat az életkor jelenti, vagyis minél fiatalabb valaki, annál tájékozottabb az okoseszközök használatával kapcsolatban: a 35 év alattiak kétharmada jól vagy nagyon jól

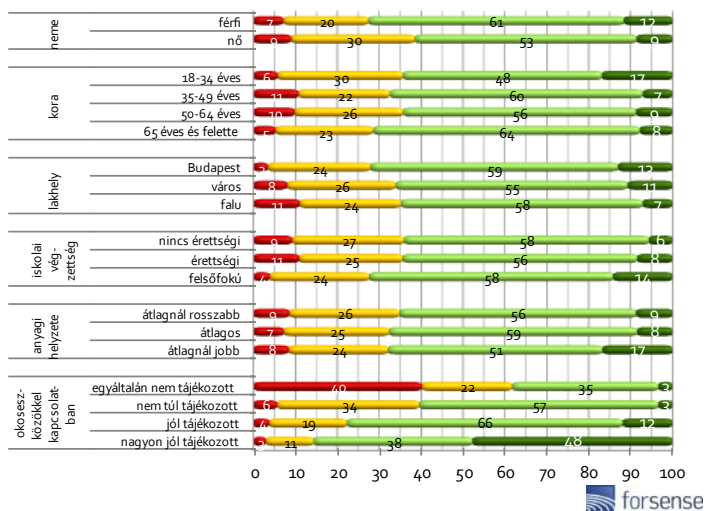
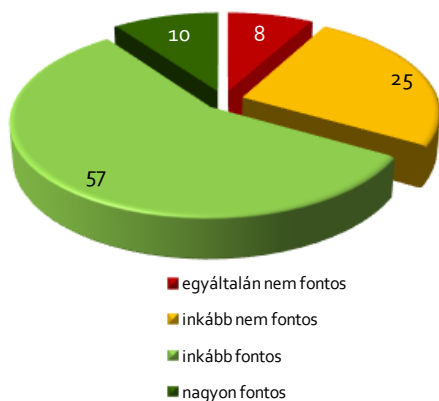
tájékozott saját állítása szerint, míg a 65 év felettieknek már csak negyede tartozik e két magát tájékozottnak tartó csoport valamelyikébe.

		egyáltalán nem tájékozott	nem túl tájékozott	jól tájékozott	nagyon jól tájékozott
	összes megkérdezett	10	44	38	8
nem	férfi	8	41	41	10
	nő	11	47	36	6
életkor	18-34 éves	9	26	50	15
	35-49 éves	8	38	44	10
	50-64 éves	9	54	33	4
	65 éves és felette	15	62	23	0
lakóhely	Budapest	10	45	34	11
	város	9	46	38	7
	falu	12	41	41	6
iskolai végzettség	nincs érettségi	13	44	35	9
	érettségi	12	44	39	5
	felsőfokú	5	47	40	8
milyen a családja anyagi helyzete?	az átlagnál rosszabb	12	48	33	7
	átlagos	9	45	40	6
	az átlagnál jobb	9	39	41	12

13. táblázat Mennyire érzi magát tájékozottnak az okoseszközök használatának a témakörében? (válaszok százalékban)

A kérdezettek kétharmada inkább vagy nagyon fontosnak gondolja, hogy tájékozott legyen ezen a területen. A kérdezettek szocio-demográfiai helyzete csak kisebb mértékben befolyásolta a válaszokat, az okoseszközökkel kapcsolatos tájékozottság jóval nagyobb mértékben, vagyis akik eleve tájékozottabbak, azok nagyobb arányban tartják ezt fontosnak. Ugyanakkor még az egyáltalán nem, vagy nem túl tájékozottak körében is jelentős azok aránya, akik fontosnak vagy nagyon fontosnak tartják a tájékozottságot.

Mennyire fontos Önnek, hogy többet tudjon erről a témáról?

3. ábra Mennyire fontos Önnek, hogy többet tudjon erről a témáról? (válaszok százalékban)

A kérdezettek többsége alapvetően hasznosnak tartja az okoseszközök használatát, mintegy kétharmaduk adott 4-es vagy 5-ös osztályzatot, a válaszokból képzett átlagos hasznosságindex értéke 74 pont egy 0-tól 100-ig terjedő skálára vetítve. A kérdezettek szocio-demográfiai helyzete minimális mértékben alakította a válaszokat, a fő törésvonalat ezúttal is a tájékozottság jelentette. Ugyanakkor még az egyáltalán nem tájékozottak körében is többségben voltak, akik közepesnél magasabb osztályzatot adtak az okoseszközök hasznosságára.

		egyáltalán nem hasznos	..2..	..3..	..4..	nagyon hasznos	0-100-as skálán
	összes megkérdezett	2	5	24	39	28	74
nem	férfi	2	2	21	36	36	72
	nő	2	5	23	36	33	76
életkor	18-34 éves	2	5	24	36	30	74
	35-49 éves	3	3	17	44	31	72
	50-64 éves	1	2	25	32	37	75
	65 éves és felette	2	5	19	43	30	77
lakóhely	Budapest	1	3	24	35	33	74
	város	3	4	22	38	32	75
	falu	2	8	20	29	38	74
iskolai végzettség	nincs érettségi	2	3	22	39	30	74

		egyáltalán nem hasznos	..2..	..3..	..4..	nagyon hasznos	0-100-as skálán
	összes megkérdezett	2	5	24	39	28	74
	érettségi felsőfokú	1	2	24	41	32	74
milyen a családja anyagi helyzete?	az átlagnál rosszabb	1	4	23	40	31	71
	átlagos	3	2	16	33	45	75
	az átlagnál jobb	8	9	33	18	22	79
okoseszközökkel kapcsolatos tájékozottság	egyáltalán nem tájékozott	2	6	30	40	22	60
	nem túl tájékozott	1	1	14	45	40	69
	jól tájékozott	0	0	10	14	71	80
	nagyon jól tájékozott	2	5	24	39	28	91

14. táblázat Ön mennyire tartja hasznos dolognak az okoseszközök használatát? (válaszok százalékban) (válaszok százalékban és 0-100-as skálán)

A kérdezettek a mindennapi élet nyolc területe kapcsán osztályozhatták 1-5 skálán, hogy szerintük azokon mennyire segíthet az okoseszközök használata. A kérdezettek 28 százaléka adott legalább három terület esetén is maximális pontszámot, átlag feletti arányban azok, akik nagyon jól tájékozottak az okoseszközökkel kapcsolatban.

Mivel legtöbbször az okostelefonok révén találkozunk okoseszközökkel, így kimagasló arányban gondolták úgy, hogy azok leginkább a kényelmet, illetve a folyamatos elérhetőséget szolgálják. E két területen az osztályzatok átlaga 0-100-as skálán 79-80 pont volt, míg a többi terület esetében alacsonyabb sávban, 54-62 között mozogtak az indexpontszámok. Lényegében mindegyik szemponttól elmondható, hogy azok adtak magasabb osztályzatokat, akik összességében is hasznosnak ítélik meg az okoseszközök használatát, így elsősorban azok, akik tájékozottak velük kapcsolatban.

		kényelem	folyamatos elérhetőség	megbízhatóság	energiahatékonyság	biztonság	takarékosság	több szabadidő	környezeti fenntarthatóság	legalább 3 szempont esetében „nagyon segít” (%)
	összes megkérdezett	80	79	62	61	60	59	57	54	28
nem	férfi	78	77	59	60	59	58	54	52	25

		kényelem	folyamatos elérhetőség	megbízhatóság	energiahatékonyság	biztonság	takarékosság	több szabadidő	környezeti fenntarthatóság	legalább 3 szempont esetében „nagyon segít” (%)
	összes megkérdezett	80	79	62	61	60	59	57	54	28
	nő	82	81	65	62	62	60	60	55	31
életkor	18-34 éves	79	76	56	56	57	54	49	46	28
	35-49 éves	81	81	60	60	58	58	54	50	27
	50-64 éves	81	79	63	62	61	59	60	56	26
	65 éves és felette	82	82	71	70	67	68	70	64	34
lakóhely	Budapest	79	79	63	63	59	57	54	54	32
	város	82	79	63	63	62	60	59	55	29
	falu	79	81	60	58	59	58	56	50	25
iskolai végzettség	nincs érettségi	72	77	63	61	61	59	59	56	31
	érettségi	83	79	61	61	62	60	57	52	30
	felsőfokú	84	82	65	63	61	60	58	54	27
milyen a családja anyagi helyzete?	az átlagnál rosszabb	80	77	55	56	55	52	55	45	26
	átlagos	81	79	65	65	64	64	61	59	30
	az átlagnál jobb	85	89	68	62	63	59	55	53	34
okoseszközökkel kapcsolatos tájékozottság	egyáltalán nem tájékozott	68	70	49	54	57	52	47	43	17
	nem túl tájékozott	77	77	59	60	58	56	57	51	24
	jól tájékozott	86	84	67	64	63	63	59	57	34
	nagyon jól tájékozott	84	84	67	63	64	65	61	59	42

15. táblázat Véleménye szerint az okoseszközök használata mennyiben segíti, segítheti a mindennapi élet alábbi szempontját? (válaszok 0-100-as skálán és százalékban)

A társadalom és a gazdaság tizenegy felsorolt területe közül a legtöbben az egészségügyben gondolják hasznosnak az okoseszközöket, minden ötödik kérdezett ezt jelölte meg első helyen. A válaszokat feltehetőleg némileg a vágyak is vezérik, hiszen az egészségügyet az – okoseszközöket ritkábban használó – legidősebb korosztályba tartozók jelölték meg első helyen a legnagyobb arányban. A többi területet jóval kevesebben jelölték meg közülük első helyen. A szórakoztatás területét elsősorban a fiatalok, a közigazgatási ügyintézkést az idősek és a felsőfokú végzettségűek, a közlekedést a fiatalok és a budapestiek jelölték meg első helyen átlag feletti arányban.

Ha mindhárom említést figyelembe vesszük, meglehetősen vegyes képet látunk, hiszen egyik területet sem említették 40 százaléknál többen. Mindez azt jelenti, hogy a kérdezettek zömének még valószínűleg nincsenek olyan elmélyült ismeretei az okoseszközökkel kapcsolatban, hogy egyértelműen ki tudják választani azokat a területeket, amelyeken jelentős

fejlődést hozhat ezeknek az elterjedése. Ezt támasztja alá az is, hogy az okoseszközökkel kapcsolatos tájékozottság sem orientálja lényegesen a válaszokat, csupán annyit láthatunk, hogy akik nem tájékozottak, azok nagy hányada nem tudott a kérdésre válaszolni.

		egészségügy	szórakoztatás	otthoni alkalmazások és eszközök	közigazgatási ügyintézés	közlekedés	pénzügyek	kereskedelem	energiatakarékosság	biztonság	környezeti fenntarthatóság	turizmus	nem tudja/nem válaszol
	összes megkérdezett	22	12	11	10	8	8	6	5	5	3	2	9
	<i>három említés alapján</i>	<i>39</i>	<i>28</i>	<i>29</i>	<i>35</i>	<i>27</i>	<i>28</i>	<i>22</i>	<i>16</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
nem	férfi	21	17	11	8	9	8	5	5	3	3	2	9
	nő	23	8	12	12	6	8	6	5	6	2	2	9
életkor	18-34 éves	18	22	11	4	11	2	7	5	4	2	4	9
	35-49 éves	20	14	10	10	5	8	4	6	4	4	1	12
	50-64 éves	23	8	14	10	7	12	6	5	3	3	2	8
	65 éves és felette	28	3	12	17	7	11	5	2	9	0	0	6
lakóhely	Budapest	26	8	10	11	12	6	7	4	4	1	2	9
	város	22	15	12	9	7	7	4	5	5	3	2	9
	falu	20	10	11	12	7	11	7	5	4	2	2	10
iskolai végzettség	nincs érettségi	34	10	13	2	5	7	4	7	0	2	3	13
	érettségi	18	14	14	12	6	7	5	5	7	2	2	9
	felsőfokú	20	12	8	13	10	10	7	4	5	4	1	6
milyen a családja anyagi helyzete?	az átlagnál rosszabb	25	11	11	10	4	7	6	5	4	4	2	11
	átlagos	23	11	13	11	9	8	5	3	4	2	1	8
	az átlagnál jobb	15	15	8	9	7	8	9	9	7	2	3	7
okoseszközökkel kapcsolatos tájékozottság	egyáltalán nem tájékozott	17	9	10	8	9	2	3	7	4	2	0	29
	nem túl tájékozott	27	8	12	12	7	9	6	4	5	2	2	6
	jól tájékozott	19	18	10	9	9	8	5	6	4	4	2	7
	nagyon jól tájékozott	20	11	15	9	6	10	11	0	6	0	1	10

16. táblázat A következők közül Ön szerint melyik területen lehet a leghasznosabb az okoseszközök és/vagy szolgáltatások használata? (válaszok százalékban)

Mesterséges intelligencia

Szintén tizenegy terület kapcsán osztályozhattak a kérdezettek, hogy azokon mennyire gondolják hasznosnak a mesterséges intelligencia alkalmazását. A válaszok azt jelzik, hogy a kérdezettek jelentős részének nincsenek mélyreható ismeretei a mesterséges intelligenciáról, hiszen a válaszadók mintegy ötöde nem tudott válaszolni a kérdésre. Az érvényes válaszokból képzett indexpontoszámok 58-77 pont közötti sávban mozognak, s látható az adatokból, hogy

a többség alapvetően bizakodó a mesterséges intelligencia használatával kapcsolatban, hiszen a hasznosság átlagos megítélését kifejező indexpontszámok minden esetben meghaladták a közepes értéket. Noha az okoseszközökkel kapcsolatban teljesen tájékozatlanok rendre alacsonyabb osztályzatokat adtak, de a nem túl tájékozottak, a jól tájékozottak és a nagyon jól tájékozottak átlagpontszámai lényegében azonosak, ami azt mutatja, hogy még az okoseszközökkel kapcsolatos tájékozottság sem feltétlenül erősíti a mesterséges intelligenciával kapcsolatos ismereteket.

		Banki csalások kiszűrése	Kiberbiztonság	Gépi fordítás	Internetes keresés	Egészségügy	Vírusok és járványok megfékezése	Okosothonok, városok és infrastruktúra	A félretájékoztatás elleni küzdelem	Önvezető-, okosautók	Arc- és beszédfelismerés	Online vásárlás és hirdetések
	összes megkérdezett	77	75	75	73	69	69	66	66	61	59	58
nem	férfi	75	72	75	70	70	66	65	65	62	60	56
	nő	79	77	74	76	68	71	66	66	60	59	60
életkor	18-34 éves	70	68	69	63	61	64	62	58	58	58	55
	35-49 éves	73	69	73	69	66	60	63	63	57	58	55
	50-64 éves	83	81	80	81	75	74	72	69	66	62	61
	65 éves és felette	83	81	78	82	77	81	67	73	63	59	61
lakóhely	Budapest	80	82	77	75	74	77	68	70	64	60	55
	város	76	74	74	73	68	68	66	63	63	61	58
	falu	76	72	75	74	68	65	63	67	55	56	59
iskolai végzettség	nincs érettségi	74	70	70	72	66	69	58	68	54	58	57
	érettségi	78	74	77	75	68	67	66	65	60	59	59
	felsőfokú	78	78	75	74	73	71	70	66	65	61	57
milyen a családja anyagi helyzete?	az átlagnál rosszabb	79	73	77	77	68	64	65	68	57	56	57
	átlagos	78	76	75	74	70	71	65	67	63	60	58
	az átlagnál jobb	76	76	73	70	73	70	71	63	64	63	57
okoseszközökkel kapcsolatos tájékozottság	egyáltalán nem tájékozott	65	57	62	60	52	56	57	57	54	47	46
	nem túl tájékozott	79	77	74	74	71	70	65	68	59	57	58
	jól tájékozott	77	74	78	76	69	70	68	65	63	63	59
	nagyon jól tájékozott	74	77	73	68	72	68	64	65	63	64	61

17. táblázat Mennyire gondolja hasznosnak a mesterséges intelligencia alkalmazásának az elterjedését a következő területen? (válaszok 0-100-as skálán)

Még jelentősebb volt a válaszhiány a mesterséges intelligencia veszélyeire vonatkozó kérdéssor esetében, itt a kérdezettek mintegy negyede nem válaszolt a kérdésre. A válaszokból képzett index ebben az esetben 38-58 pont közötti sávban mozog, ami azt is jelzi,

hogy a mesterséges intelligencia hasznát általában magasabbra értékelik a válaszadók, mint annak veszélyeit, hiszen utóbbi esetben az indexpontszámok nagyobb része nem érte el a közepes értéket.

		Önvezető-, okosautók	Egészségügy	A félretájékoztatás elleni küzdelem	Kiberbiztonság	Banki csatlások kiszűrése	Arc- és beszédfelismerés	Vírusok és járványok megfékezése	Online vásárlás és hirdetések	Okosotthonok, városok és infrastruktúra	Internetes keresés	Gépi fordítás
	összes megkérdezett	57	53	53	50	49	49	46	45	44	41	38
nem	férfi	56	50	52	49	45	49	44	46	42	40	37
	nő	58	55	54	50	53	49	49	44	47	41	38
életkor	18-34 éves	57	58	50	50	44	49	46	41	44	42	35
	35-49 éves	63	59	57	56	54	56	52	50	49	44	43
	50-64 éves	53	50	53	46	50	44	42	45	44	41	36
	65 éves és felette	52	41	50	45	48	44	43	42	38	34	36
lakóhely	Budapest	58	54	55	56	50	54	51	50	47	44	39
	város	58	53	51	46	47	47	46	44	44	40	37
	falu	55	51	54	52	52	48	45	42	44	40	38
iskolai végzettség	nincs érettségi	58	46	54	49	50	41	43	38	42	42	39
	érettségi	55	53	51	48	50	45	45	45	44	39	34
	felsőfokú	59	55	55	53	49	55	49	47	46	42	40
milyen a családja anyagi helyzete?	az átlagnál rosszabb	61	58	56	53	59	52	48	46	49	43	41
	átlagos	56	52	54	51	48	47	49	45	46	40	38
	az átlagnál jobb	55	48	47	43	42	46	38	43	34	38	33
okoseszközökkel kapcsolatos tájékozottság	egyáltalán nem tájékozott	45	40	55	39	49	42	46	45	32	35	38
	nem túl tájékozott	57	54	52	49	50	47	46	45	46	39	38
	jól tájékozott	58	53	52	52	48	49	46	43	44	42	36
	nagyon jól tájékozott	62	58	59	56	50	60	49	50	49	51	46

18. táblázat Ezen a területen mennyire lehetnek veszélyei a mesterséges intelligencia alkalmazásának? (válaszok 0-100-as skálán)

A kérdezettek hasznosságra és veszélyekre vonatkozó válaszait összevetettük a tizenegy kategória kapcsán. A különbségek átlaga minden kategória esetében azt jelzi, hogy a mesterséges intelligencia használatának előnyeit jelentősebbnek tartják a kockázatoknál. A mérleg a gépi fordítás és az internetes keresés esetében a legkedvezőbb, itt a válaszok különbségéből képzett index meghaladta a 25 pontot (vagyis átlagosan több mint egy osztállyal adtak magasabb pontot az előnyökre, mint a veszélyekre). Az önvezető és okosautók esetében a legkisebb a különbség, mindössze 4 pont, vagyis lényegében az előnyök

és veszélyek kiegyenlítették egymást. Érdekes, hogy kisebb különbségeket látunk azok körében is, akik egyébként jól ismerik az okoseszközöket. Vagyis akik egyébként tájékozottak a modern technológia területén, azok a mesterséges intelligencia használatával kapcsolatban kritikusabbak másoknál, hiszen az osztályzataik között kisebb különbség volt, mint a kevésbé tájékozottak esetében. Mindez abból is következik, hogy a modern technológiák területén tájékozottabbak fiatalok (beleértve a 35-49 éves korosztályt is) osztályzatai között kisebb a különbség, vagyis a mesterséges intelligencia előnyei mellett annak veszélyeit is magasabbra értékelik.

		Gépi fordítás	Internetes keresés	Banki csalások kiszűrése	Kiberbiztonság	Vírusok és járványok megfékezése	Okosothonok, városok és infrastruktúra	Egészségügy	Online vásárlás és hirdetések	A félretájékoztatás elleni küzdelem	Arc- és beszéd felismerés	Önvezető-, okosautók
	összes megkérdezett	33	30	23	20	19	18	14	11	11	9	4
nem	férfi	33	28	24	18	16	20	16	9	11	9	5
	nő	32	31	22	22	22	15	12	12	12	8	3
életkor	18-34 éves	34	21	25	17	15	15	3	12	8	9	1
	35-49 éves	24	22	14	8	6	10	5	4	5	1	-6
	50-64 éves	39	36	28	29	28	24	19	12	16	14	11
	65 éves és felette	36	43	28	29	32	23	33	17	19	12	11
lakóhely	Budapest	32	29	27	23	23	20	19	6	12	4	6
	város	33	29	24	22	18	18	12	10	12	12	5
	falu	33	31	19	15	18	15	14	15	9	6	0
iskolai végzettség	nincs érettségi	26	25	16	13	16	10	13	13	9	12	-3
	érettségi	37	32	24	21	19	18	13	11	13	12	4
	felsőfokú	33	32	26	23	22	22	16	9	11	5	6
milyen a családja anyagi helyzete?	az átlagnál rosszabb	34	28	17	16	16	12	11	9	10	3	-3
	átlagos	34	32	25	21	20	17	15	12	13	12	6
	az átlagnál jobb	34	32	28	29	24	32	20	10	12	11	7
okoseszközökkel kapcsolatos tájékozottság	egyáltalán nem tájékozott	15	18	9	14	4	17	8	1	1	3	7
	nem túl tájékozott	34	33	24	23	22	16	16	11	14	7	2
	jól tájékozott	38	32	27	19	20	22	14	14	12	13	5
	nagyon jól tájékozott	22	17	19	17	15	10	10	7	6	4	1

19. táblázat A mesterséges intelligencia használatának és veszélyeinek mérlege (átlagos eltérés -100-+100-as skálán)